

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 349/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľky **Poľnohospodárska Pôda s. r. o.**, Sibírska 55, Bratislava, IČO 44 138 369, právne zastúpenej LawService, s. r. o., Stráž 223, Zvolen, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo/113/2021 z 27. októbra 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/342/2021 z 20. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 8. februára 2023 a 9. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uvedenými v záhlaví tohto uznesenia. Žiada ich zrušiť, veci vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, priznať jej finančné zadosťučinenie 7 237,69 eur, resp. 41 325,85 eur, a náhrady trov právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd spojil obe ústavné sťažnosti uznesením č. k. PLs. ÚS 17/2023-6 z 21. júna 2023 na spoločné konanie.

II.

Skutkové východiská

3. Rozsudkami Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 17C/128/2016-119 z 12. marca 2019 a č. k. 9C/128/2016-272 z 28. mája 2019 boli zamietnuté žaloby sťažovateľky, ktorými sa domáhala určenia, že bola vlastníčkou/spoluvlastníčkou sporných nehnuteľností bližšie špecifikovaných v žalobách. Medzi sťažovateľkou a žalovanými boli 15. júna 2015 a 24. júna 2015 uzatvorené kúpne zmluvy, ktorých predmetom boli práve sporné nehnuteľnosti. V prospech sťažovateľky bolo zapísané vlastnícke/spoluvlastnícke právo k oboj sporným nehnuteľnostiam

do katastra nehnuteľností. Zápisy však boli na protest prokurátora zrušené, keďže štátu vzniklo predkupné právo k sporným nehnuteľnostiam.

4. Rozhodnutím príslušného správneho orgánu právoplatne došlo k vyvlastneniu prvej zo sporných nehnuteľností v prospech obchodnej spoločnosti MH Invest, s. r. o., v čase, keď bola v katastri nehnuteľností zapísaná poznámka o prebiehajúcom súdnom konaní. Náhrada za vyvlastnenie spornej nehnuteľnosti v sume 7 237,69 eur pritom bola uložená do úschovy.

5. V prípade druhej spornej nehnuteľnosti bola uzatvorená kúpna zmluva medzi žalovanou a obchodnou spoločnosťou MH Invest, s. r. o., ktorá následne uzatvorila kúpnu zmluvu s obchodnou spoločnosťou MH Invest II, s. r. o. Rozhodnutím príslušného správneho orgánu v spojení s rozhodnutím nadriadeného správneho orgánu právoplatne došlo k vyvlastneniu druhej zo sporných nehnuteľností v prospech obchodnej spoločnosti MH Invest, s. r. o., ktorá časť náhrady za vyvlastnenie uhradila obchodnej spoločnosti MH Invest II, s. r. o., a druhá časť bola uložená do súdnej úschovy, pretože na všeobecnom súde prebiehalo konanie týkajúce sa určenia vlastníckeho práva k tejto druhej spornej nehnuteľnosti (do katastra nehnuteľností bola zapísaná poznámka o tomto súdnom konaní ešte pred prevodom druhej spornej nehnuteľnosti na obchodnú spoločnosť MH Invest, s. r. o.).

6. Vo svojich rozsudkoch okresný súd uviedol, že z dôvodu vzniku predkupného práva štátu až po uzavretí kúpnych zmlúv v priebehu konania o povolenie vkladu správny orgán konanie o návrhoch na vklad na základe protestu prokurátora zastavil. Inými slovami, záväzok z kúpnych zmlúv zanikol pred rozhodnutím správneho orgánu o návrhoch sťažovateľky na vklad vlastníckeho práva v jej prospech. Nedošlo preto k prevodu vlastníctva sporných nehnuteľností na sťažovateľku, ktorá tak k nim nemohla nikdy nadobudnúť vlastnícke právo. Z tohto dôvodu sťažovateľka nemohla byť vlastníčkou sporných nehnuteľností ani ku dňu vyvlastnenia. Uvedená skutočnosť nespôsobuje neplatnosť kúpnych zmlúv, ale bráni ich realizácii, čím nastáva dodatočná právna nemožnosť dohodnutého plnenia. Keďže plnenie dohodnuté v kúpnych zmluvách sa stalo po vzniku záväzku nemožným, povinnosť žalovaných plniť zanikla podľa § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a tým zanikol aj tento záväzok.

7. Proti rozsudkom okresného súdu sťažovateľka podala odvolania, o ktorých bolo rozhodnuté rozsudkami Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 25Co/58/2020 z 29. júla 2020 a č. k. 8Co/219/2019 z 27. mája 2021 tak, že rozsudky okresného súdu boli potvrdené. Krajský súd v oboch svojich rozhodnutiach uviedol, že okresný súd dospel k správnym skutkovým zisteniam a následne aj k správne právnemu záveru o nedôvodnosti žalôb sťažovateľky. Krajský súd ale zároveň konštatoval, že sťažovateľka nemá na požadovaných určeníach naliehavý právny záujem, a preto nebolo potrebné, aby okresný súd veci ďalej právne posudzoval. Sťažovateľkou požadované určenia by nepriniesli žiadne zmeny v právnom stave sporných nehnuteľností či strán sporu vzhľadom na vyvlastnenie nehnuteľností. Naliehavý právny záujem na požadovaných určeníach nemôže byť daný, pretože by nedošlo k zmenám vlastníctva. Sťažovateľka podala žaloby len z dôvodu vyplatenia náhrad za vyvlastnené sporné nehnuteľnosti. Nejde teda o žaloby, ktoré riešia aktuálnu otázku, a preto podľa názoru krajského súdu nie sú účinnými procesnými nástrojmi ochrany práv sťažovateľky. Bez týchto určení jej práva nebudú ohrozené a nestanú sa neistými, pretože sa môže domáhať nárokov v konaniach o úschovách.

8. Proti rozsudkom krajského súdu sťažovateľka podala dovolania, ktoré odôvodnila existenciou vady zmätočnosti v súvislosti s nedostatkom riadneho odôvodnenia rozsudkov krajského súdu [§ 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], ktorý sa podľa jej názoru nevysporiadal so všetkými podstatnými a relevantnými argumentmi a o arbitrárných záveroch o nedostatku naliehavého právneho záujmu. Zároveň sťažovateľka namietala, že krajský súd jej nevytvoril procesný priestor na vyjadrenie k dovtedy nepoužitým ustanoveniam právneho predpisu [naliehavý právny záujem – § 137 písm. c) CSP].

9. Dovolania sťažovateľky boli zamietnuté napadnutým rozsudkom a napadnutým uznesením, keďže najvyšší súd nezistil procesnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP. Zdôraznil, že rozsudky krajského súdu v spojení s rozsudkami okresného súdu spĺňajú kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí podľa § 393 ods. 2 a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahujú aj zdôvodnenie všetkých pre veci podstatných skutkových a právnych otázok. Z odôvodnení oboch meritórnych rozhodnutí krajského súdu sú zrejmé právne úvahy krajského súdu (a okresného súdu), ktoré viedli k prijatiu právnych záverov. Zároveň sa krajský súd postačujúco a preskúmateľne vysporiadal s relevantnými odvolacími argumentmi sťažovateľky.

10. K námietke sťažovateľky, že krajský súd posudzoval veci podľa iných ustanovení ako okresný súd bez toho, aby jej vytvoril procesný priestor na vyjadrenie, najvyšší súd konštatoval, že všeobecné súdy zhodne založili svoje meritórne rozhodnutia na právnom posudzovaní naliehavého právneho záujmu podľa § 137 písm. c) CSP. Na obe veci aplikovali rovnaké ustanovenie všeobecného právneho predpisu, i keď z neho vyvodili odlišné právne závery. Krajský súd nezaložil svoje meritórne rozhodnutia na dosiaľ okresným súdom nepoužitých ustanoveniach všeobecne záväzného právneho predpisu. Navyše, sťažovateľka žiadnym spôsobom nekonkretizovala také ustanovenia, iba všeobecne poukázala, že krajský súd posudzoval vec podľa iných ustanovení v prípade naliehavého právneho záujmu ako okresný súd. Krajský súd preto nemusel pristupovať k splneniu povinnosti vyplývajúcej z § 382 CSP a odvolacie rozhodnutia nemožno považovať za prekvapivé. Sťažovateľka mala aj v odvolacích konaniach dostatočný priestor na to, aby identifikovala a reagovala na rozhodujúce a skutkovo sporné okolnosti, a preto rozsudky krajského súdu nie sú prekvapivé.

III.

Argumentácia sťažovateľky

11. Sťažovateľka namieta, že nedostatok naliehavého právneho záujmu je vo všeobecnosti „*pohodlným dôvodom*“ zamietnutia žaloby bez toho, aby sa všeobecný súd musel zaoberať meritom veci. Namiesto toho, aby sa vo veci konajúce súdy zaoberali argumentáciou sťažovateľky, obsérne sa venujú len dôvodom, ktoré podporujú závery o nedostatku naliehavého právneho záujmu.

12. Sťažovateľka postupovala v súlade s ustálenou judikatúrou a nedomáhala sa určenia platnosti kúpnych zmlúv, ale určenia vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia. Na účely vyplatenia náhrad za vyvlastnenie sporných nehnuteľností nemohla petity žalôb formulovať napr. ako určenie neplatnosti kúpnych zmlúv, pretože takéto určenia by vzhľadom na ďalšie zmeny v prípade sporných nehnuteľností (vyvlastnenie, resp. ďalšie prevody pred vyvlastnením) nemohli byť smerodajné pre uvedený účel. Sťažovateľka formulovala žaloby *lege artis*, pričom následne došlo k zmene skutkových okolností, t. j. k vyvlastneniu sporných nehnuteľností a vloženiu finančných

prostriedkov do úschovy. Preto sťažovateľka nemohla byť úspešná, ak by podala žaloby o plnenie. Za daného stavu však sťažovateľka nemala k dispozícii žiaden iný procesný prostriedok, a preto sú meritórne rozhodnutia všeobecných súdov v rozpore so zásadou zákazu *denegationis iustitiae*.

13. Po nezavkladovaní kúpnych zmlúv nemala sťažovateľka inú možnosť, než sa domáhať určenia svojho vlastníctva súdnou cestou. Z tohto dôvodu boli podané žaloby, keďže v správnom konaní nebolo vlastnícke právo sťažovateľky rešpektované a následne ani jej neboli vyplatené náhrady za vyvlastnenie. Sťažovateľka sa nestotožňuje s právnym názorom krajského súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP. Ak všeobecný súd v dôsledku nesprávneho záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu nemôže pristúpiť k posudzovaniu merita veci, tak v takom prípade je realizácia procesných oprávnení znemožnená takýmto právnym posúdením.

14. Podľa sťažovateľky je otázka vyplatenia náhrad za vyvlastnenie stále aktuálna, keďže spornou zostala otázka, ktorej strane sporu majú tieto byť vyplatené. Jej právo je ohrozené a neisté v dôsledku pochybného nadobudnutia druhého sporného pozemku obchodnou spoločnosťou MH Invest, s. r. o., a MH Invest II, s. r. o., pretože ani v jednom prípade uzatvorenia kúpnej zmluvy nešlo o platný právny úkon z dôvodu nenaplnenia podmienok platnosti v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, ako aj z dôvodu, že nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka. Dokonca podľa sťažovateľky mohlo ísť o simulované právne úkony, čomu nasvedčuje skutočnosť, že spoločnosť MH Invest, s. r. o., nadobudla dotknutý pozemok na základe kúpnej zmluvy, následne ho previedla na spoločnosť MH Invest II, s. r. o., a napokon podala návrh na vyvlastnenie vo svoj prospech, ktorému bolo vyhovené. Týmto postupom skomplikovala sťažovateľke možnosť domôcť sa svojich práv.

15. Podľa sťažovateľky ani jedno zo skorších rozhodnutí citovaných najvyšším súdom nevychádzalo z obdobného skutkového stavu. V dôsledku nesprávnych záverov o nedostatku naliehavého právneho záujmu sťažovateľka nemohla účinne realizovať procesné oprávnenia (uvádzať skutkové tvrdenia a predkladať dôkazy). Sťažovateľka namieta aj arbitrárne a formalistické závery najvyššieho súdu týkajúce sa námietok nesplnenia povinnosti krajského súdu poučiť o tom, že veci sa budú posudzovať podľa iného zákonného ustanovenia.

16. Najvyššiemu súdu sťažovateľka tiež vytýka, že nerozhodol o jej návrhoch na odklad právoplatnosti rozsudkov krajského súdu, a v závere poukazuje na nález č. k. II. ÚS 482/2021 z 1. júna 2022 vydaný v obdobnej veci, v ktorom ústavný súd konštatoval, že záver súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu je arbitrárny.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

17. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

18. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Jeho úloha sa

obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle už citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

19. Podstata námietok sťažovateľky smeruje k nesprávosti právnych záverov rozsudkov krajského súdu o tom, že na podaných určovacích žalobách nebol daný naliehavý právny záujem. Podľa sťažovateľky ide o zjavný právny omyl. Napriek tomuto východisku sa sťažovateľka nesprávnosť právnych názorov krajského súdu snažila zvrátiť tak, že proti rozsudkom krajského súdu podala dovolania z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP, v ktorých zdôrazňovala, že tieto právne závery krajského súdu sú na strane jednej nedostatočne zdôvodnené a na strane druhej rozsudky krajského súdu majú znaky prekvapivých rozhodnutí.

20. Ústavný súd preskúmal odôvodnenia napadnutého rozsudku a napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a o ich ústavnej udržateľnosti nemá pochybnosti, pretože nezistil ich neúplnosť, arbitrárnosť, všeobecnosť ich záverov ani ich nepreskúmateľnosť. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku a napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sú úplne zrejmé úvahy najvyššieho súdu vo vzťahu k jednotlivým námietkam sťažovateľky podporujúcim ňou označený dovolací dôvod, ako aj nosné závery rozsudkov súdov nižších stupňov. Najprv najvyšší súd dospel k záveru, že právne názory krajského súdu o tom, že na žalobách nie je daný naliehavý právny záujem, sú riadne zdôvodnené a na strane druhej nejde o prekvapivé rozhodnutia, keďže už okresný súd sa danosťou naliehavého právneho záujmu na žalobami požadovaných určeníach zaoberal. Na jednotlivé dovolacie námietky subsumované pod dovolací dôvod zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP dal najvyšší súd jasnú, zrozumiteľnú a v každom prípade aj dostatočne konkrétnu odpoveď.

21. Ústavný súd dodáva, že v ústavných sťažnostiach sťažovateľka ani priamo nespochybuje odpovede najvyššieho súdu. Jej argumentácia smeruje k právnym záverom krajského súdu, že na podaných určovacích žalobách nemala naliehavý právny záujem. Rozsudky krajského súdu však v petitoch ústavných sťažností ako zásahy vôbec neoznačila. Sťažovateľka tiež svoju otázku nepredložila najvyššiemu súdu v dovolaniach, ktorými by sa nedomáhala nesprávosti právnych záverov krajského súdu.

22. Sťažovateľkine námietky prezentované v ústavných sťažnostiach, že najvyšším súdom citované rozhodnutia nevychádzali z obdobného skutkového stavu, sú príliš všeobecné, aby sa nimi ústavný súd mohol relevantne zaoberať. Sťažovateľka totiž podstatu žiadneho z nich nepriblížila natoľko, aby bolo možné spoľahlivo dospieť k záveru o odklonoch najvyššieho súdu v napadnutých rozhodnutiach.

23. K námietke sťažovateľky, že najvyšší súd nerozhodol o jej návrhu na odloženie právoplatnosti rozsudku krajského súdu, ústavný súd poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 4SŽ/165/95 (uverejnené pod č. 24 v časopise Zo súdnej praxe, 1997), v ktorom konštatoval, že ak nie je na odklad dôvod, nevydáva osobitné rozhodnutie o zamietnutí návrhu na povolenie odkladu vykonateľnosti. Túto skutočnosť poznačí v súdnom spise. Uvedený procesný postup možno z ústavnoprávneho hľadiska považovať za udržateľný.

24. Pokiaľ ide o sťažovateľkinu argumentáciu nálezom č. k. II. ÚS 481/2021-37 z 1. júna 2022, ústavný súd zdôrazňuje, že v ňom najvyššiemu súdu pri posudzovaní (ne)dostatočnosti odôvodnenia meritórneho rozhodnutia odvolacieho súdu v rámci vady zmätočnosti vytkol obmedzenie kategórie procesného postupu len na proces pred vydaním meritórneho rozhodnutia, čím z neho vylúčil právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (bod 33 nálezu z 1. júna 2022). Najvyššiemu súdu bola zo strany ústavného súdu uložená povinnosť uvedenia konkrétnych dôvodov na konečné rozhodnutie vo veci odvolacím súdom, ktoré musia byť právne a logicky konzistentné (bod 35 nálezu z 1. júna 2022). Ústavný súd napokon konštatoval, že odmietnutie dovolania je výsledkom zjavnej chyby právneho posúdenia otázky prípustnosti dovolania, čo viedlo k záveru o tom, že súdna ochrana nebola dovolateľovi najvyšším súdom poskytnutá v zákonom predpokladanej kvalite (bod 37 nálezu z 1. júna 2022). Z podstatných častí nálezu ústavného súdu z 1. júna 2022 však nevyplýva to, čo tvrdí sťažovateľka, že k vysloveniu porušenia práv na súdnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie došlo z dôvodu arbitrárnosti právneho posúdenia súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu. Inak povedané, ústavný súd videl neústavnosť v postupe najvyššieho súdu pri posudzovaní prípustnosti a dôvodnosti dovolania pre vadu zmätočnosti.

25. V časti IV.2 nálezu z 1. júna 2022 sa ústavný súd vyjadril aj k otázke posudzovania naliehavého právneho záujmu, no v kontexte prípustnosti dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, pri ktorom dovolateľ jasne formuloval právnu otázku. Sťažovateľka však v dovolaniach dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP voči rozsudkom krajského súdu v aktuálne prerokúvaných veciach vôbec neuplatnila. Zo všetkých uvedených dôvodov preto odkaz sťažovateľky na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 482/2021-37 z 1. júna 2022 bez ďalšej relevantnej argumentácie nemôže obstáť.

26. Z už uvedených dôvodov ústavný súd preto ústavné sťažnosti sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

27. Vzhľadom na odmietnutie ústavných sťažností ako celku sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite jej ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2023

Robert Šorl
predseda senátu